

Aktiivtöö. Õnnetus hüüab tülles

Teema: uimastite tarvitamise põhjused ja mõjud.

Alateema: uimastite tarvitamisega kaasnevad riskid.

Õpitulemused. Õpilane:

- kirjeldab uimastite tarvitamisega kaasnevaid riske;
- väärtustab turvalist ja ohutut käitumist*;
- pooldab seisukohta, et alkoholi tarvitamine ja kuritarvitamine tähendab suuri majanduslikke riske nii üksikisikule kui kogu ühiskonnale.

Vajalikud materjalid. Töölehed.

Taust. Uimastite tarvitamine ja kuritarvitamine toovad kahju nii inimesele endale kui kogu ühiskonnale. Pikka aega uimasteid kuritarvitanud inimene kaotab lõpuks töökoha või katkestab õpingud, kuna üsna võimatu on üheaegselt täita töökohustusi või regulaarselt ja intensiivselt õppida ning samas pidevalt uimasteid tarvitada. Töökoha kaotus või õpingute katkemine muudab inimesed **aidatavateks** – nad ei saa edaspidises elus iseseisvalt hakkama, kuna puudub haridus ja korrapärane sissetulek. Väga raske tagajärg täiskasvanud alkoholitarvitajale on pere lagunemine ja kodu kaotus, kuna ei ole raha korteri eest maksmiseks. Söögita ei ole aga võimalik elada, tihti ei suudeta olla ka uimastiteta. Ainus võimalus olukorrast välja tulla on **kuritegevus** – varastamine korteritest ja autodest, kehavigastuste tekitamine jne. Paljud rasked isikuvastased kuriteod, mille on sooritanud noorukid, on toime pandud uimastijoores, kuna joores kaasneb kontrolli nõrgenemine oma käitumise üle.

Uimastid võivad põhjustada ka mitmesuguseid õnnetusjuhtumeid.

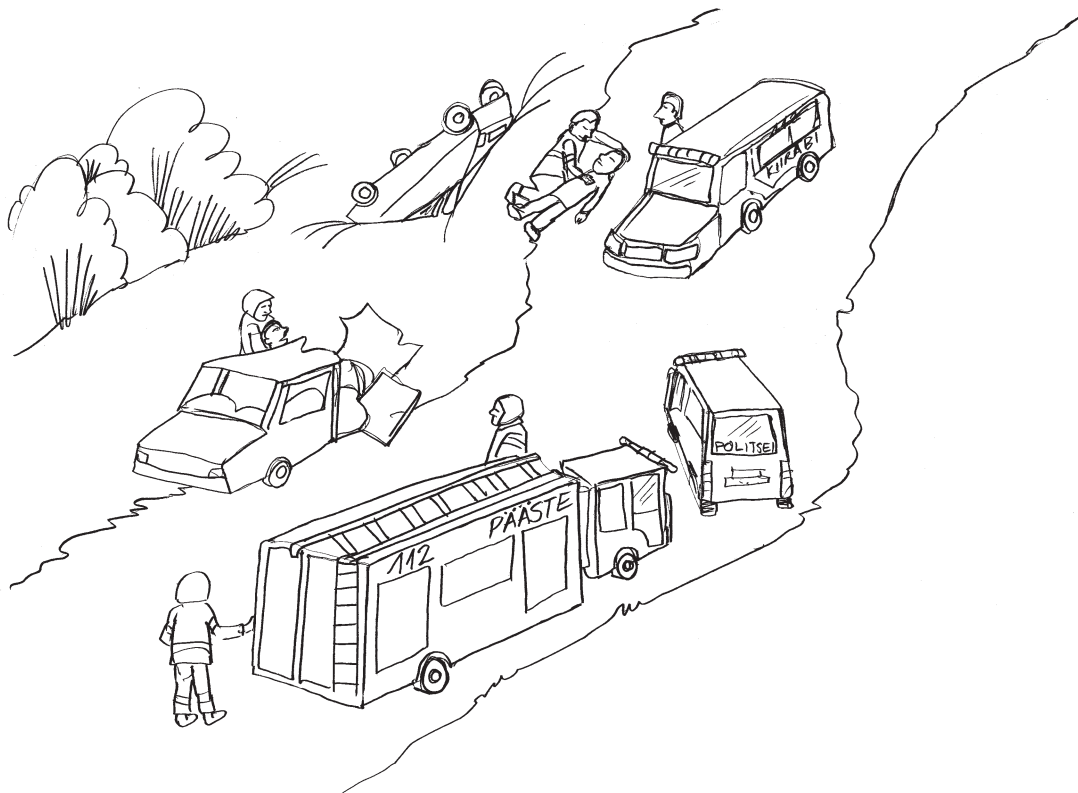
- Kiirabiarstidel on sageli tegemist patsientidega, kellel on uimasti üledoos. See võib lõppeda surma või invaliidistumisega.
- Suur osa uppumisi, enesetappe ja tulesurmasid on seotud alkoholijoores olekuga.
- Pole harvad õnnetusjuhtumid, mis on toimunud üleloomulike võimete tajumise tõttu (näiteks kõrgustest surnuks kukkumine, kuna hallutsinatsioonide tekitava uimasti mõjul on tekkinud tunne, et suudetakse lennata).
- Paljud surmaga lõppevad liiklusõnnetused on seotud sõiduki juhtimise või sõiduki ette sattumisega uimastijoores.

Tunni sissejuhatus. Selgitage õpilastele, et uimastite tarvitamine ja kuritarvitamine toovad kahju nii inimesele endale kui kogu ühiskonnale. Rääkige, et uimastid võivad olla paljude õnnetusjuhtumite põhjustajateks. Õelge, et tänases tunnis räägite õnnetusjuhtumist, mille põhjustajaks on alkoholi tarbinud autojuht.

Põhitegevused

1. Kirjutage tahvlile Eesti vanasõna „**Õnnetus ei hüüa tülles**“. Küsige õpilastelt, mida see vanasõna tähendab. Seejärel kirjutage tahvlile ja selgitage, et tänase tunni teema on „**Õnnetus hüüab tülles**“. Mida see võiks tähendada? (Näiteks seda, et riskeeritakse, kuigi on ette teada, et selline teguviis on ohtlik.)
2. Selgitage, et uimastite tarvitamine toob endaga kaasa ohte. Paluge õpilastel nimetada võimalikke negatiivseid tagajärgi, mida uimastite tarvitamine või pikaajaline kuritarvitamine põhjustab. Täiendage õpilaste vastuseid (vt taust).

3. Näidake õpilastele pilti liiklusõnnetusest (vt õpetaja lisamaterjal) ning selgitage, mis juhtus.



Purjus autojuht kaotas maanteel kontrolli masina üle, sõitis vastassuunavööndisse ning põrkas seal kokku vastutuleva autoga. Viimane sõitis kraavi. Autojuht sai õnnetuses mitmeid raskeid luumurde. Vigastada sai ka juhi 12aastane tütar, kes viibis õnnetuse hetkel autos. 38aastane vastutulnud auto juht hukkus sündmuskohal.

Selgitage, et sellise õnnetusjuhtumiga kaasnevad mitmed **materiaalsed** ehk rahalised kulud. Osa kulutusi peab kinni maksma **Eesti riik**, näiteks politsei, kiirabi ja päästeameti töötajate palgad ja töövahendid ning avariis kannatanute ravikulud. Osa kulutusi peab tasuma **avarii põhjustaja**: autode remont, toitjakaotuspension hukkunud autojuhi perele, kohtukulud. Osa kulutusi jääb tasuda **avariis hukkunud autojuhi perele**, näiteks matusekulud. Alati ei ole võimalik kohe määratleda seda, kes tasub autode remondikulud; see oleneb sõlmitud kindlustuslepingutest.

Rõhutage õpilastele, et selles töös kirjeldate materiaalseid kulutusi, kuid need on vaid osa kahjust, mida uimastitarbijad võivad nii endale kui teistele põhjustada. Kui materiaalse kahju suurust on võimalik hinnata, siis **psüühilised ja füüsilised kannatused** ei ole rahas mõõdetavad. Kas keegi teab, kui palju maksavad pisarad ja kaotusvalu?

Materiaalsete kulutuste **valdkonnad** võiksid olla järgmised: kulutused politseinikele, kiirabi-brigaadi kulud, päästeameti kulud, matusekulud, lastele makstav toitjakaotuspension, perele makstavad mitmesugused sotsiaaltoetused, avariis põhjustanud autojuhi ravikulud, autojuhi ajutine töövõimetus, avariis teinud auto remondikulud, invaliidistumise puhul sotsiaaltoetused, kulutused haige või invaliidi kodusele hooldamisele, kulutused ravimitele, kohtusüsteemi kulud, riigi kulutused potentsiaalse töötegija kaotuse tõttu, riigi kulutused turvalisuse tagamiseks (hoiatavad liiklusmärgid, politseireidid „Kõik puhuvad“ jms), keskkonnakahjustused jne.

4. Jagage õpilastele töölehed. Paluge iseseisva või grupitööna välja tuua materiaalsete kulutuste valdkonnad iga nimetatud õnnetusjuhtumi puhul.
5. Pärast töölehe täitmist viige läbi arutelu teemal: mida mina saan teha, et minuga ei juhtuks sellist õnnetust? (Näiteks ei lähe sõitma autojuhiga, kes on alkoholi tarvitanud või kellel ei ole autojuhilube.)
6. Koduse ülesandena paluge õpilastel nädala jooksul jälgida teles ja raadios uudiste- ja politseisaateid (või lugeda Delfi uudiseid). Õnnetusjuhtumeid kajastavate uudiste puhul paluge neil meelde tuletada tunnis räägitut ning mõelda, mis õnnetusjuhtumile võis järgneda, milliseid materiaalseid kulutusi õnnetus võis kaasa tuua. Järgmisel tunnil küsige õpilastelt tagasisidet.

Põhisõnum. Rõhutage õpilastele, et uimastite puhul öeldakse sageli, et on inimese enda valik, kas ta tarvitab neid või mitte. Tegelikuses puudutab ühe inimese uimastite tarvitamine või kuritarvitamine peale tema paljusid tema tuttavaid ja ka võõrad inimesi, tuues nii kahju endale, teistele inimestele ja ühiskonnale tervikuna. Kuna uimastid põhjustavad õnnetusjuhtumeid, mida oleks võimalik ära hoida, siis võib alkoholihoobes autojuhi kohta öelda, et **õnnetus lausa hüüab tules.**

Lõiminguvõimalused. Töö pakub lõiminguvõimalusi ainetega, kus käsitletakse ohutuse ja turvalisuse teematikat.



Kasutatud kirjandus

1. Järvelaid, M 2011. Keda nimetada alkohoolikuks. – Akadeemia nr 4.
2. Saat, H, Kull, M, Kiive, E, Kuusk, E, Kõiv, K 2004. Sotsiaalsete toimetulekuoskuste õpetus. Õpetajaraamat 7.–9.klassile ja gümnaasiumile. Tallinn, Ilo.
3. Teadusvaade alkoholile (toim Viru, A M, Volver, A) 2002. Tartu Ülikooli kirjastus.

